

**POGOSTA VPRAŠANJA GLEDE INTERVENTNEGA UKREPA ZAČASNO ČAKANJE NA DELO,
POVRAČILO NADOMESTILA PLAČE ZARADI VIŠJE SILE IN POVRAČILO NADOMESTILA
PLAČA ZARADI ODREJENE KARANTENE**

I. SPLOŠNO

1. Katere ukrepe je država do sedaj sprejela kot pomoč delodajalcem pri ohranjanju delovnih mest?

Gre za tri ukrepe po dveh predpisih, in sicer:

1. Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije covid-19 in omilitve njenih posledic za državljane in gospodarstvo – ZIUZEOP (sprejet dne 2. 4. 2020 in je pričel veljati dan po objavi v Uradnem listu RS, 11. 4. 2020):

- povračilo izplačanih nadomestil plače upravičenim delodajalcem za delavce na začasnem čakanju na delo,
- povračilo izplačanih nadomestil plače delavcem, ki ne delajo iz razloga višje sile zaradi obveznosti varstva otrok in nemožnosti prihoda na delo zaradi ukinitve javnega prevoza in zaprtja državnih mej.

2. Zakon o interventnih ukrepih na področju plač in prispevkov - ZIUPPP (Uradni list RS, št. 36/20 in 49/20):

- povračilo izplačanih nadomestil plače upravičenim delodajalcem za delavce, ki zaradi odrejene karantene ne morejo opravljati dela pri delodajalcu.

2. Od 29. 3. 2020 je uveljavljen ZIUPPP. Do kdaj je rok za vložitev vloge z začasno čakanje na delo? In do kdaj za nadomestilo v primeru karantene?

V skladu s prehodno določbo 107. člena ZIUZEOP, ki je bil sprejet dne 2. 4. 2020 in je bil uveljavljen naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS, dne 11.4.2020, se določbe ZIUPPP, ki se nanašajo na pravico do delnega povračila izplačanih nadomestil plače delavcem na začasnem čakanju na delo, ne uporabljajo za čas trajanja začasnih ukrepov iz tega zakona.

Zavod RS za zaposlovanje bo v obdobju trajanja začasnih ukrepov iz tega zakona vse vloge za uveljavljanje delnega povračila plač delavcem na začasnem čakanju na delo obravnaval v skladu z določbami ZIUZEOP (tudi vloge, vložene pri Zavodu RS za zaposlovanje v obdobju od vključno 28. marca 2020 do uveljavitve tega zakona).

Delodajalec uveljavi pravico do povračila izplačanih nadomestil plače po tem zakonu z vlogo, ki jo vloži v elektronski obliki pri Zavodu R S za zaposlovanje v osmih dneh od napotitve delavca na začasno čakanje na delo oziroma od pričetka odsotnosti delavca zaradi višje sile, vendar najpozneje do 31. maja 2020.

Delodajalcem, ki so delavce poslali na začasno čakanje že pred uveljavitvijo tega zakona, pa ZIUZEOP omogoča povračilo tudi za nazaj, in sicer od 13. 3. 2020 dalje. V tem primeru je treba vlogo pri Zavodu RS za zaposlovanje na opisan način vložiti najkasneje v osmih dneh od uveljavitve ZIUZEOP.

Za delavce, ki jim je odrejena karantena, mora delodajalec v skladu z ZIUPPP vlogo za povračilo izplačanega nadomestila plače na Zavod R S za zaposlovanje oddati v roku osmih dni od odreditve karantene oziroma, če je bila delavcu karantena odrejena pred uveljavitvijo tega zakona, v osmih dneh od uveljavitve tega zakona. V zadnjem primeru se povračilo nadomestila plače izplačuje za čas odrejene karantene po uveljavitvi tega zakona.

3. Kaj če je delodajalec svoje zaposlene poslal na začasno čakanje na delo pred uveljavitvijo zakona? Ali je upravičen do povračila nadomestila plače?

Delodajalcem, ki so delavce poslali na začasno čakanje že pred uveljavitvijo tega zakona, ZIUZEOP omogoča povračilo tudi za nazaj, in sicer od 13. 3. 2020 dalje. V tem primeru je treba vlogo pri zavodu vložiti najkasneje v osmih dneh od uveljavitve ZIUZEOP (enako velja za primer, ko delavec ni opravljal dela zaradi višje sile že pred uveljavitvijo tega zakona).

4. Koliko časa veljajo ukrepi za povračila nadomestila plače v primeru začasnega čakanja na delo, v primeru povračila nadomestila plače zaradi višje sile in zaradi karantene?

Za povračilo nadomestila plače v primeru začasnega čakanja na delo in povračilo nadomestila plače zaradi višje sile se uporabljajo določbe ZIUZEOP, ki je bil sprejet dne 3. 4. 2020, in sicer je mogoče povračilo v navedenih primerih uveljavljati za obdobje od 13. 3. do 31. 5. 2020.

Za povračilo nadomestila plače v primeru karantene se uporabljajo določbe Zakona o interventnih ukrepih na področju plač in prispevkov (Uradni list RS, št. 36/20 – ZIUPPP), in sicer je mogoče povračilo v navedenih primerih uveljavljati za obdobje od 29. 3. 2020 do 30. 9. 2020.

5. Kje se vloži vloga za povračilo nadomestila plače za vse tri ukrepe (začasno čakanje na delo, nadomestilo v primeru višje sile in karantene)?

V vsakem primeru se vloga vloži pri Zavodu RS za zaposlovanje. Spletna stran Zavoda za zaposlovanje: <https://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo/od-jutri-vloga-za-povracilo-nadomestila-place-zaradi-zacasne>

6. Kakšna je višina povračila nadomestila plače s strani države?

a) ZIUZEOP (začasno čakanje na delo, višja sila)

Republika Slovenija v celoti povrne izplačana nadomestila plač delavcem, pri čemer je povračilo omejeno do višine povprečne plače za let 2019 v Republiki Sloveniji, preračunane na mesec (1.753,84 EUR).

b) ZIUPPP (karantena).

Republika Slovenija v celoti povrne izplačana nadomestila plač delavcem v karanteni.

7. Kakšna je višina nadomestila plače?

Višina nadomestila plače, ki se izplača delavcu, ki je na začasnem čakanju na delo ali ko zaradi višje sile ne more opravljati dela, je določena v 26. členu ZIUZEOP, in sicer se delavcu izplača nadomestilo plače v višini, kot je določena z zakonom, ki ureja delovna razmerja, za primer začasne nezmožnosti zagotavljanja dela iz poslovnega razloga, t. j. 80% delavčeve povprečne mesečne plače z polni delovni čas iz zadnjih treh mesecev pred začetkom odsotnosti. Višina nadomestila plače ne more biti nižja od minimalne plače.

Višina nadomestila plače, ki se izplača delavcu, ki zaradi odrejene karantene ne more opravljati dela, je določena v 5. členu ZIUPPP, in sicer se delavcu izplača nadomestilo plače v višini, kot je določena z zakonom, ki ureja delovna razmerja, za primer začasne nezmožnosti zagotavljanja dela iz poslovnega razloga, t. j. 80% delavčeve povprečne mesečne plače z polni delovni čas iz zadnjih treh mesecev pred začetkom odsotnosti. Višina nadomestila plače ni omejena z višino minimalne plače.

II. ZAČASNO ČAKANJE NA DELO

1. Kateri delodajalci so upravičeni do povračila nadomestila plače za začasno čakanje na delo?

Povračilo lahko uveljavlja vsak delodajalec v Republiki Sloveniji, razen:

- neposredni ali posredni uporabnik proračuna Republike Slovenije oziroma proračuna občine, katerega delež prihodkov iz javnih virov je bil v letu 2019 višji od 70 %,
- delodajalec, ki opravlja finančno ali zavarovalniško dejavnost, ki spada v skupino K po standardni klasifikaciji dejavnosti.

Do povračila so upravičeni tisti delodajalci, ki jim bodo po njihovi oceni prihodki v prvem polletju 2020 upadli za več kot 20% glede na isto obdobje leta 2019 in v drugem polletju 2020 ne bodo dosegli več kot 50% rast prihodkov glede na isto obdobje leta 2019.

V primeru, ko delodajalci niso poslovali v celotnem letu 2019, so do povračila upravičeni tudi tisti delodajalci, ki so utrpeli:

- vsaj 25% zmanjšanje prihodkov v mesecu marcu 2020 v primerjavi s prihodki v mesecu februarju 2020 ali
- vsaj 50% zmanjšanje prihodkov v mesecu aprilu ali maju 2020 v primerjavi s prihodki v mesecu februarju 2020.

2. Ali so za začasno čakanje na delo upravičene tudi enoosebne družbe? Ali gre lahko na čakanje delodajalec (direktor)?

Poslovodna oseba v podjetju gre lahko na začasno čakanje na delo, če je v delovnem razmerju, oziroma če ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi in je v obvezna socialna zavarovanja vključena po zavarovalni podlagi 01 (ne pa tudi po zavarovalni podlagi 040, ker v tem primeru ni v delovnem razmerju).

3. Ali je do povračila nadomestila plače upravičena tudi zavarovalniška družba?

Ne. Po določbah ZIUZEOP delodajalec, ki opravlja finančno ali zavarovalniško dejavnost, ki spada v skupino K po standardni klasifikaciji dejavnosti, ni upravičen do povračila nadomestila plače.

4. Ali je lahko delavec tri ali štiri dni v tednu na čakanju in en oziroma dva dni dela? In ali delodajalec napoti delavca na začasno čakanje na delo za 7 dni, ga ponovno pozove na delo in ponovno napoti na začasno čakanje na delo?

ZIUZEOP v 24. členu določa pravice in obveznosti delavcev. Drugi odstavek določa, da ima delavec v času začasnega čakanja na delo obveznost, da se na zahtevo delodajalca vrne na delo do sedem zaporednih dni v tekočem mesecu. Peti odstavek 24. člena pa določa, da delodajalec pisno napoti delavca na začasno čakanje na delo. V pisnem napotilu določi čas začasnega čakanja na delo, možnosti in način poziva delavcu, da se predčasno vrne na delo, ter višino nadomestila.

Delodajalec delavca napoti na začasno čakanje v skladu z razlogi, ki utemeljujejo delodajalčevo nemožnost zagotavljanja dela (poslovni razlog). Zakon določa obveznost delavca, da se na zahtevo delodajalca vrne na delo do sedem zaporednih dni v mesecu.

5. Ali mora podjetje dati 30% delavcev na čakanje ali manj?

ZIUZEOP ne določa najmanjšega števila, koliko delavcev, zaposlenih pri delodajalcu, mora biti na začasnem čakanju, da je delodajalec upravičen do povračila nadomestila. Delodajalec je upravičen do povračila nadomestila za vsakega delavca, ki bo napoten na začasno čakanje na delo.

6. Ali se v času čakanja na delo sme koristiti dopust – kako je v tem primeru s stroški – plača država ali se razdeli plačilo tega dopusta še na delodajalca oziroma samo na delodajalca?

ZIUZEOP v četrtem odstavku 24. člena določa, da če delavec v dogovoru z delodajalcem v času začasnega čakanja na delo izrabi pravico do letnega dopusta, ima za čas izrabe letnega dopusta pravico do nadomestila plače v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja. Strošek torej nosi delodajalec.

7. Ali delodajalec lahko na začasno čakanje na delo napoti delavca, ki je zaposlen za določen čas?

Lahko, če obstajajo zakonski razlogi za takšno napotitev (poslovni razlog). V primeru, če delavcu, zaposlenemu za določen čas, preneha pogodba o zaposlitvi v času začasnega čakanja na delo, je delavec upravičen do nadomestila plače samo za čas začasnega čakanja na delo, in v okviru trajanja ukrepa, to je od 13. 3. 2020 do 31. 5. 2020.

III. NADOMESTILO PLAČE ZARADI VIŠJE SILE

1. Kateri delodajalci so upravičeni do povračila nadomestila plače iz naslova višje sile?

Delodajalce, upravičene do povračila nadomestila plače v primerih, ko delavec ne opravlja dela zaradi višje sile, določa 25. člen ZIUZEOP. Povračilo lahko uveljavlja vsak delodajalec v RS, ki izpolnjuje pogoje iz 22. člena tega zakona in ki izjavi, da delavci dela ne opravljajo zaradi višje sile, ki je posledica obveznosti varstva otrok zaradi zaprtja vrtca in šol in drugih objektivnih razlogov ali nezmožnosti prihoda na delo zaradi ustavitve javnega prevoza ali zaprtja mej s sosednjimi državami in zaradi tega prejemajo nadomestilo plače.

2. V katerem primeru lahko govorimo o višji sili?

Za potrebe izvajanja določb ZIUZEOP gre za višjo silo v primeru, ko delodajalec izjavi, da delavci dela ne opravljajo zaradi:

- obveznosti varstva otrok zaradi zaprtja vrtca in šol in drugih objektivnih razlogov,
- nezmožnosti prihoda na delo zaradi ustavitve javnega prevoza ali
- zaprtja mej s sosednjimi državami

in zaradi tega prejemajo nadomestilo plače.

3. Koliko odstotkov nadomestila plače pripada delavcu, ki je doma zaradi višje sile (varstvo otroka)? Ali 50% ali 80%? Ali je to breme delodajalca, ali v celoti krije država (neto plača in vsi prispevki)?

Višino nadomestila plače ureja 26. člen ZIUZEOP. Delavec ima v času začasnega čakanja na delo in v času, ko zaradi višje sile ne opravlja dela, pravico do nadomestila plače v višini, kot je določena z ZDR-

1 za primer začasne nezmožnosti zagotavljanja dela iz poslovnega razloga, to je 80% delavčeve povprečne mesečne plače za polni delovni čas iz zadnjih treh mesecev oziroma iz obdobja dela v zadnjih treh mesecih pred začetkom odsotnosti, oziroma pred nastopom začasnega čakanja na delo. Nadomestilo plače ne sme biti nižje od minimalne plače.

Izplačano nadomestilo plače iz 26. člena ZIUZEOP se s strani Republike Slovenije delodajalcu povrne v višini izplačanega neto nadomestila, ki ne presega višine povprečne plače za leto 2019 v Republiki Sloveniji, preračunane na mesec.

IV. KARANTENA

1. Kakšna so pravila za uveljavljanje povračila nadomestila plače za primer odrejene karantene?

Možnost povračila nadomestila plače zaradi odrejene karantene določa Zakon o interventnih ukrepih na področju plač in prispevkov (Uradni list RS, št. 36/20 – ZIU PPP), povračilo pa je mogoče uveljavljati od 29. 3. 2020 do 30. 9. 2020.

Pravico do povračila izplačanih nadomestil plače delavcem, ki zaradi odrejene karantene ne morejo opravljati dela, lahko uveljavlja delodajalec v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja, ki izjavi, da ne more organizirati dela na domu za delavce, ki jim je bila odrejena karantena.

Višina nadomestila plače je 80% delavčeve povprečne mesečne plače z polni delovni čas iz zadnjih treh mesecev pred začetkom odsotnosti oziroma iz obdobja dela v zadnjih treh mesecih pred začetkom odsotnosti, pri čemer je nadomestilo plače lahko nižje od minimalne plače.

V skladu z drugim odstavkom 8. člena ZIU PPP izplačana nadomestila plač delavcev, ki zaradi odrejene karantene ne morejo opravljati dela in delodajalec zanje ne more organizirati dela na domu, Republika Slovenija povrne v celoti.

Za delavce, ki jim je odrejena karantena, mora delodajalec vlogo za povračilo izplačanega nadomestila plače na Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje oddati v roku 8 dni od odreditve karantene.

2. Ali za uveljavitev povračila nadomestila plače zadošča tudi tuja odločba o odreditvi karantene?

Ne. V skladu z določbami ZIU PPP je za uveljavitev povračila nadomestila plače zaradi odrejene karantene mogoče upoštevati zgolj odločbo, izdano s strani ministra za zdravje v skladu z 19. členom Zakona o nalezljivih boleznih.